

*Трончук І.С., доктор сільськогосподарських наук,
Рак Т.М., кандидат сільськогосподарських наук,
Полтавська державна аграрна академія*

ЯЛОВИЧИНА ДЛЯ ВИРОБНИКА ПОВИННА БУТИ РЕНТАБЕЛЬНОЮ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук М.М. Рибалка

З метою полегшення фінансової кризи в Україні необхідно обмежити імпорт м'яса і, за рахунок інтенсивного вирощування та відгодівлі молодняку великої рогатої худоби до 450 кг, збільшити виробництво яловичини до 1,8 млн. тонн у забійній масі. Сільськогосподарським виробникам має бути гарантовано рентабельність виробництва яловичини на рівні 15-20%, чого можливо досягти за рахунок еквівалентного розподілу доходів за продукцію між виробником та реалізаторами у співвідношенні 1:0,4 – 1:0,5.

Ключові слова: яловичина, собівартість, закупівельні ціни.

Постановка проблеми. Внаслідок неадекватних закупівельних цін на тваринницьку продукцію вона для більшості господарств стала збитковою. Саме через це різко зменшилося поголів'я всіх видів тварин і, як результат, – виробництво молока та м'яса. Зокрема кількість корів від 8518 тисяч у 1990 р. зменшилося до 5000 тисяч. Через низькі ціни на яловичину стало не вигідно дорощувати й відгодовувати телят. Тому виробництво яловичини скоротилося на 60% і, в середньому, за рік на корову становить 200 кг при можливих 450-500 кг.

Якщо в середньому за 1984-1991 рр. на душу населення вироблялося 77,5 кг м'яса у забійній масі, де яловичина становила 47%, то нині, відповідно, 34 кг і 7%.

Це викликало різке підвищення ринкових цін, у тому числі й на м'ясо, зменшивши купівельну спроможність населення на продукти харчування. Тому необхідно докорінно удосконалити технології виробництва яловичини, переглянути існуючі реалізаційні ціни на неї, забезпечити збільшення валового виробництва високоякісної яловичини до 2-2,2 млн. тонн у живій масі та гарантійну рентабельність її на рівні 15-20%.

Мета досліджень та методика їх проведення. Мета досліджень: розробити на основі сучасних знань і практики рекомендації щодо інтенсифікації виробництва конкурентоспроможної яловичини, передусім, за рахунок організації повноцінної годівлі, та еквівалентних прогресивних

цін на живу масу відгодіваних тварин.

Методика дослідження: визначення собівартості живої маси тварин в умовах різної інтенсивності відгодівлі до 450 кг; врахування ринкових цін на продукти забою тварин, ефективність виробництва яловичини за існуючих реалізаційних цін та співвідношення доходів від реалізації яловичини її виробнику й реалізаторам; запропонувати всебічно обґрунтований їх розподіл.

Результати досліджень. Насамперед визначено витрати кормів на 1 кг приросту живої маси за даними вивчення результатів фактичної діяльності наших господарств за останні 20 років [6]. У переважній більшості з них тварини досягли живої маси 400-450 кг у віці двох років за середньодобових приростів за періоди вирощування до шестимісячного віку, дорощування та відгодівлі – 550-600 г. Витрати кормів завдяки такій тривалості часу на підтримуючу годівлю зростали до 2310 корм. од. і більше при загальних витратах 4620 корм. од., тобто частка кормів на підтримуючу годівлю сягала близько 50%. Тому витрати кормів на 1 кг приросту становили 11 корм. од. і більше. У передових господарствах за організації повноцінної годівлі та впровадження сучасних технологій виробництва яловичини досягнуто 750-780 г добових приростів, у тому числі за останні 5-6 місяців інтенсивної відгодівлі – 850-900 г. За рахунок скорочення строку досягнення живої маси 450 кг кількість кормів підтримуючої годівлі зменшилася до 1300 корм. од., а їх частка у загальних витратах – до 36%. Завдяки цьому витрати кормів на 1 кг приросту знизилися до 8,5 корм. одиниць.

Виходячи з цієї закономірності, визначено вартість вирощування й відгодівлі до живої маси 450 кг у віці 24 та 18 місяців (табл.1). Вартість кормової одиниці у першому варіанті взято за 0,40; другому – за 0,45 грн. У структурі собівартості яловичини вартість кормів взято за 50% (усі інші витрати також за 50%). Вартість прямих витрат для вирощування і відгодівлі тварини, відповідно, дорівнює 3960 і 3442 грн., або – за інтенсивної відгодівлі – на 13,1% менше.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

1. Вартість вирощування та відгодівлі тварин до живої маси 450 кг у віці 24 і 18 місяців

Показник	24 місяців		18 місяців	
	витрати кормів, корм. од.	вартість кормів, грн.	витрати кормів, корм. од.	вартість кормів, грн.
На 1 кг приросту	11	-	8,5	-
На 450 кг живої маси	4950	1980	3825	1721
Інші витрати (50%), грн.	-	1980	-	1921
Всього	-	3960	-	3442
Вартість податків (15%)	-	594	-	516
Разом	-	4554	-	3958
Собівартість 1 ц живої маси	-	1012	-	880

2. Кількість і вартість продуктів від забою тварини живою масою 450 кг

Продукти	Кількість, кг	Вартість при середніх ринкових цінах		Вартість при високих ринкових цінах	
		грн. за 1 кг	грн.	грн. за 1 кг	грн.
М'ясо без кісток (м'якоть)	202	30	6060	35	7070
Внутрішній жир	18	8	144	10	180
Лівер	10	10	100	12	120
Інші субпродукти	70	3	210	4	280
Шкура	40	7	280	9	360
Всього	340	20,0	6794	23,6	8010
За 1 кг живої маси	450	15,1	-	17,8	-

Із включенням у ці суми 15% коштів на податки собівартість 1 ц живої маси, відповідно, становить 1012 і 880 гривень.

Кількість і вартість продуктів від забою тварин живою масою 450 кг визначали на основі узагальнених матеріалів наукових досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених [1-4, 8]. Згідно з їхніми даними, забійний вихід (маса туші + внутрішній жир) визначено у межах 52-59%, вихід парної туші – 50-56%. У складі туш м'якоть становить 76%, внутрішній жир – 2,3, кістки і сухожилля – 16 і шкура – 8% від передзабійної маси.

На основі згаданих даних, визначено вихід м'ясопродуктів від забою тварини та вартість їх при середніх і високих ринкових цінах (табл. 2). За цими даними, вартість вирощеної і відгодованої тварини знаходиться в межах 6794-8010 гривень.

Як же розподіляються ці суми між виробником та реалізаторами продукції? Згідно з даними таблиці 3, при цінах, встановлених за центнер живої маси, виробник може одержати (в залежності від договору з м'ясокомбінатом) 800, 1000 і 1200 гривень.

За цими цінами рентабельність виробництва яловичини при досягненні тваринами живої маси

450 кг у віці двох років, відповідно, складатиме 20,9; 1,2 та 18,6%; у віці 18 місяців – 9,0; 13,7 та 36,4% (табл. 3).

На частку реалізаторів продуктів яловичини при вартості відгодованої тварини 6794 грн., відповідно, припадає 3194, 2294 і 1394 грн., при 8010 грн. – 4410, 3510 і 2610 гривень. Тобто, нині при реалізаційній ціні за 1 ц живої маси 800 грн. співвідношення між прибутком виробника і реалізаторами становить 1:1,05; при 1000 грн. – 1:0,65, і лише при 1200 грн. – 1:0,37. Зрозуміло, що у першому випадку це просто неадекватні грабіжницькі ціни, які проблему виробництва яловичини ніколи не знімуть. Оптиміальний варіант такого співвідношення становить 1:0,4-0,5. Саме він усім учасникам виробництва, переробки і реалізації яловичини забезпечить рентабельність на рівні 15-20%.

Зауважимо, що за січень-червень 2008 р. в Україні було вироблено 467049 тонн м'яса у забійній масі, у тому числі яловичини – 23994 т, а також імпортовано 137132 т, у тому числі яловичини – 3491, свинини – 47243 і птиці – 86448 т [7]. У загальній кількості імпортованого м'яса становило 22,7%. Це явний перекид, вимушене тимчасове рішення, і в перспективі для України з її 50 млн. тонн зерна цього не повинно спостерігатися.

3. Прибутки виробників та м'ясокомбінатів і реалізаторів продукції в залежності від віку тварин (24 і 18 місяців)

Показник	Реалізаційні ціни за 1 ц живої маси, грн.		
	800	1000	1200
Відгодовані тварини (450 кг) віком 24 місяці			
Виручка виробника за тварину	3600	4500	5400
Чистий прибуток	-954	-54	+846
Рентабельність яловичини, %	-20,9	-1,2	18,6
Переробка та збут продукції: при ціні тварини 6794 грн.	3194	2294	1394
при ціні тварини 8010 грн.	4410	3510	2610
Відгодовані тварини (450 кг) віком 18 місяців			
Виручка виробника за тварину	3600	4500	5400
Чистий прибуток	-358	+542	+1442
Рентабельність яловичини, %	-9,0	13,7	36,4
Переробка та збут продукції: при ціні тварини 6794 грн.	3194	2294	1394
при ціні тварини 8010 грн.	4410	3510	2610
Співвідношення між прибутком виробника та реалізаторів			
при ціні тварини 6794 грн.	1:0,89	1:0,51	1:0,26
при ціні тварини 8010 грн.	1:1,22	1:0,78	1:0,48

Висновки.

1. Виробництво яловичини у забійній масі у найближчі роки необхідно збільшити до 1,8 млн. тонн (до 37 кг на душу населення), збільшити експорт його у кількості 0,5-0,6 млн. тонн в інші країни.

2. З цією метою необхідно впровадити технології інтенсивного виробництва яловичини з добовими приростами до 12-місячного віку 600-700 г, в заключний період – від 280 до 450 кг

живої маси – 1000-1200 г. Це гарантуватиме зменшення витрат кормів на 1 кг приросту близько 8,1-8,5 корм. од., тобто рентабельність виробництва яловичини на рівні 15-20%.

3. Закупівельні ціни на 1 ц живої маси повинні знаходитися на рівні 70-75% від ринкової вартості всіх продуктів забою тварин живою масою 450 кг, зокрема на сьогодні – від 1100 до 1200 гривень.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Антонов С.В., Менькова Г.В., Шилов А.В. Мясные качества бычков чёрно-пёстрой породы при использовании в рационах биологически активных веществ // Зоотехния. – М., 2008. – №8. – С. 21-23.
 2. Галиев Б.Х., Мангутов Р.Ф., Абдургадизов Р.Ш. Влияние комбикормов на мясную продуктивность и качество мяса симментального скота // Зоотехния. – М., 2008. – №8. – С. 16-18.
 3. Лаврушин Н.И. Мясная продуктивность и А-витаминный статус бычков при откорме на жоме // Зоотехния. – М., 2006. – №11. – С. 17-21.
 4. Мельник Ю. Вікові зміни морфологічного складу напівтуш різнопорідних бугайців // Тваринництво України. – К., 2008. – №6. – С. 7-15.

5. Мысик А.Т. Современное состояние производства и потребления продукции животноводства в мире // Зоотехния. – М., 2008. – №1. – С. 41-44.
 6. Трончук І.С. Фізіологічні та технологічні основи інтенсифікації виробництва високоякісної яловичини в Україні // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2008. – №3. – С. 60-66.
 7. УкрАгроКонсалт. Ринок м'яса і м'ясних продуктів України // Мясное дело. – 2008. – №8. – С. 42-50.
 8. Шевхужев А.Ф., Абдонова Р.О., Шейкин П.А. Мясная продуктивность и качество мяса бычков, выращенных в условиях комплекса // Зоотехния. – М. – 2006. – №12. – С. 11-14.